

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. IV. Promissio Matrimonii merè interna, nullam parit obligationem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

gationem aliud negotium inceperit, quamvis eodem die responderit. Ergo si aliud negotium non acceperit, si eadem respondeatur, medium tempus non nocet, nec videtur eminus factum, quod eodem die factum est, & nullo extraneo negotio interjecto.

134. Quid si dicitur differatur repromissio?

12. si in casu proposito alter post acceptationem diu distulerit repromissionem & Matrimonium perficere, censetur contemnere, atque ita, qui promissit, manebit liber ex tacita remissione. Quia cum promissio Matrimonii mutuum ex se repromissionem exigat, tendatque ad Matrimonii complementum, evidens contemptus, ac tacite remissionis signum apparet, diu repromissionem, ac Matrimonium protrahere. Hoc autem tempus arbitrio prudentis, attentis circumstantiis occurrentibus, perpendendum est. Hæc ille.

135. Si repro- missio fiat ex gratitudi- nis con- surgant vera sponsalia. Sanchez.

Si autem à me quærat, an præcedente hæc gratuità Matrimonii promissione, si alter ex gratitudine, repromittat, consurgant vera sponsalia? Respondeo cum Sanchez supra num. 13. Affirmativè; & probatur ex definitione sponsalium supra tradita Conclu. 1. concurrit enim hic mutua promissio futuri Matrimonii, verusque contractus ultrò citròque obligatorius consurgit; nec ad sponsalium veritatem desideratur, ut propriè sit contractus, *facio ut facias*; sed satis est, ut utrimque obligatio ad Matrimonium accedat, quamvis altera gratis, & independenter ab altera contracta sit.

136. Obiectio contra par- tem affir- mativam spon- satorum.

Sed contra; si ego aliquid donarem tibi, & tu vicissim mihi ex sola gratitudinis lege, non essent contractus, *do ut des*, sed quæ simplices donationes dissolutæ; ergo mutua illæ promissiones minime sponsalia efficient. Respondet Sanchez, non esse simile; quia cum ex neutra parte fuerit obligatio, nullo modo potest habere rationem contractus ultrò citròque obligatorii.

Itaque sententia Sanchii apparet nobis probabilior; nec video, quid aliud ei possit objici, quod mereatur longiorem discussionem; maximè, cum non soleat Matrimonium gratuitò promitti. Undè in dubio, an quis promiserit liberaliter, censetur promississe iuxta naturam sponsalium, quæ est, ut sit contractus mutuus & respectivus, seu cum onere repromissionis.

Sed nunquid interrogat quispiam, sufficit promissio, aut repromissio merè interna? Pro responsione ponitur

CONCLUSIO IV.

Promissio Matrimonii merè interna nullam parit obligationem.

Est communis, intellecta, sicuti communiter intelligitur, de promissione facta homini; & solet probari, quia saltem jure positivo requiritur acceptatio, ut patet ex dictis, porro non potest acceptari, quod merè internum est. Hæc tamen ratio, inquit Lugo de Just. & jure disp. 23. n. 27. non videtur univèrsalis: quia posset aliquis acceptare antecederent, vel sub conditione, si aliquis ei promittat, aut se velit ei obligare, ad quam acceptationem non videtur necessaria notitia absoluta promissionis.

136. Probatio Conclus. An possit acceptari quod est merè internum. Lugo;

Quod confirmari potest exemplo illius, qui ex præsumpta solum voluntate domini non repugnantis, accipit rem alienam; qui quidem ipsà acceptatione & occupatione fit dominus, si verè dominus interius consentit, vel non dissentit, quamvis nihil ei dixerit: ergo eodem modo posset velle acceptare jus contra illum, si promittens velit illud tribuere, licet promittens nihil exterius dixerit. Hæc ille.

Sed non est audiendus: nam, ut benè notat Dicastillo hæc disp. 1. n. 33. acceptatio, de qua agimus, non est cujuscumque rei acceptatio, arque adeò non est placitum rei promissæ secundum se; sed promissionis ipsius, seu (quod idem est) rei ut promissæ; promissio autem est locutio, locutio verò est manifestatio animi seu mentis loquentis; quamvis autem concederemus (quod suam habet quæstionem) posse acceptationem præmitti ante promissionem, non potest esse ea acceptatio nisi promissionis; ergo ut illa habeat suum effectum complendi obligationem, supponit suam concausam, scilicet promissionem; ut ex utraque, nempe ex promissione, & acceptatione pariatur obligatio; sive enim prius ponatur acceptatio, sive postea, obligatio non oriatur, nisi utraque conjungatur, ut sit pactum humanum, duorumque in idem placitum, uno loquente dum promittit, & altero admittente promissionem, quæ, ut dicebam, locutio est, & hæc percipi debet ab eo, cui dirigitur. Hactenus Dicastil.

137. Non potest acceptari promissio merè interna, ex Dicastillo.

Breviter: nequit acceptatio suum habere effectum, nisi ad sit suum objectum, quod est promissio, non tantum mente apprehensa, sed à parte rei existens; hæc autem consistit in signo externo respectu hominis, sine enim tali signo non potest unus homo alteri homini offerre suam fidem, ut manifestum est; secus Deo, cui interni nostri conceptus, & actus

voluntatis innotescunt. Igitur ut duo consensus in idem placitum concurrant, omnino necessarium est, quod mutuo consensus innotescant, quod inter homines, in hac vita degentes, non fieri sine signo externo, nullus hominum ignorat.

138.
Promissio
facta homi-
ni involvit
essentialiter
locutionem
humanam.
ex eod.
Auctore.

Ad confirmationem Lug. supra, respondet Dicastillo ibidem: ut alia omittam, illa præsumptio voluntatis debet ex aliquo signo externo dignosci, ut non sit temeraria præsumptio, quod signum gerit vicem locutionis, & (quidquid sit de hoc) quantum ad præsens attinet, satis est, quod obligatio ex promissione, facta homini, non possit oriri nisi ex promissione, quæ est, aut involvit essentialiter locutionem humanam, factam promissario, vel gerenti vicem illius, ad quem debet dirigi; arque aded illi notificari; alioquin non esset promissio, sed quædam interna mentis operatio, quæ vellet alteri se obligare; quæ obligatio, an sit eo modo possibilis, diveriam habet difficultatem; satis est pro nunc, quod non sit promissio, & quod sit impossibile esse promissionem sine locutione. Hæc ille.

Formaliter
consistit in
actu volun-
tatis secun-
dum Scoti
præceptum,
ut etiam
Lex.

Tribus verbis: in casu Lugoni non est necessaria promissio; ergo planè dissimilis casui proposito, in quo omnino requiritur promissio; quæ licet formaliter, secundum principia Scoti, consistat in actu voluntatis, uti etiam lex Superioris; equidem sicuti voluntas Legislatoris non obligat subditos, nisi aliquo signo externo fuerit eis manifestata seu intimata, pari certè ratione non obligat promittentem sua interna voluntas se obligandi, nisi hæc fuerit signo aliquo externo intimata promissario, & ab eo acceptata.

Quippe veluti per legem subditus ordinatur ad Legislatorem, ut præstet, quod ei gratum est, quodque ab eo fieri vult Legislator; ita quoque per promissionem promittens ordinatur ad promissarium, ut præstet, quod ei gratum est; ergo sicuti solà internâ voluntate, non potest unus homo imperando obligare alterum; sic etiam interno tantum actu, non potest unus homo promittendo se obligare alteri homini. Quæ enim disparitas?

139.
Voluntas
promissarii
est anima
promissionis.

Voluntas itaque promissarii est anima promissionis, veluti voluntas Legislatoris est anima legis, ac proinde sicuti voluntas Legislatoris est principalis causa seu radix obligationis, quæ resultat in subditis, factâ promulgatione legis; ita quoque voluntas promittentis est principalis causa seu radix obligationis, quæ resultat in ipso, postquam promissio fuit intimata promissario, & ab eo acceptata.

Signum ex-
ternum po-
test aliquo
modo dici de
essentia pro-
missionis.

Hinc veluti promulgatio legis aliquo sensu potest dici de essentia legis, si videlicet lex accipiat pro ente aliquo morali, constituto ex variis conditionibus, necessariis ad inducendam obligationem; sic itidem signum externum potest dici de essentia promissionis,

quatenus consideratur tamquam aliquod compositum morale ex variis conditionibus, requisitis ad actualem obligationem promittentis. Quamvis enim obligatio principaliter, ut dictum est, oriatur à voluntate seu actu intrinseco promittentis; attamen non nisi modo congruo hominum societati, qui est signum sensibile, quo solo homines inter se communicant; debet namque esse signum practicum dans alteri jus, quod non potest fieri, nisi ab illo intelligatur & acceptetur.

Ita docet Vasquez de Matr. disp. 4. c. 4. n. 39. dicens: Cum homines solùm intelligent aliorum, explicatam signo aliquo sensibili, neque veritas, neque fidelitas, quæ est veritas quædam, nimirum in promissis, inter eos esse potest, nisi promissio verbo aut signo aliquo sensibili explicetur. Nam veritas & fidelitas est ad alterum; ac proinde ille, ad quem utraque est, intelligere debet promissionem, ratione cuius fidelitas ei servanda est; sine signo autem sensibili aut verbo homo intelligere promissionem non potest; ergo sine tali signo non potest esse obligatio fidelitatis.

Et n. 40. probat eandem doctrinam à contrario, quia, inquit, ea de causa debet quisque in verbis & signis veritatem & fidelitatem servare, ne alium decipiat & deludat; cum igitur hæc delusio & deceptio sine verbis & signis sensibilibus in hominibus non contingat ex sola interiori promissione, signum est, in ea sola non reperiri obligationem fidelitatis, cum non reperiatr contrarium, nempe infidelitas, quæ est in decipiendo alterum.

Deinde (prosequitur) hinc rectè sequitur, neque ex tali promissione oriri jus aliquod iustitiæ ad rem promissam; nam sicut fidelitas est ad alterum, ita etiam iustitia; & quoties in promissione locum non habet fidelitatis obligatio, quæ suapte naturâ in ipsa promissione prior est; multo minus habebit obligatio iustitiæ, sine qua aliquando in promissione reperiri potest obligatio fidelitatis, videlicet erga res spirituales promissas & hoc etiam inter homines. Ita argumentatur Vasquez.

Sed Card. Lugo supra n. 30. existimat, quod inefficaciter; nam fidelitas, inquit, obligat ad conformanda facta dictis, ne proximus deludatur, ex quo fieri videtur, quod promissor, qui alicui per epistolam promissit mutare vel donare v.g. licet ante acceptationem promissarii non obligetur ex iustitia, & ideo possit sine injuria revocare promissionem, quia promissarius nondum acquisivit jus; non tamen possit absque infidelitate; quia si post missam epistolam revocat, & postea promissarius, revocationis ignarus, accipiat epistolam, non minus deludetur, fidens promissioni & epistolæ, & postea spe suâ frustra

140.
In sola in-
teriori pro-
missione non
invenitur
obligatio fi-
delitatis aut
iustitiæ, ex
Vasquez.

141.
Lugo docet,
promissio-
nem ante
acceptatio-
nem posse
obligare ex
fidelitate,
et si non ex
iustitia.

stratur, quam si revocatio non præcessisset; quare fidelitas exigere videtur, ne revocetur promissio, ne promissarius deludatur.

Similiter ergo posset aliquis dicere; posse è contra aliquando esse obligationem iustitiæ ex promissione interna, licet non esset obligatio ex fidelitate: quia ad fidelitatem requiritur, quòd ego dixerò promissarium meum animum; alioquin non potest esse obligatio conformandi facta dictis, quod à fidelitate intenditur: ad obligationem verò iustitiæ sufficit voluntas abdicandi jus meum, & transferendi illud in alium, ad quod non requiritur, quòd ego aliquid illi dixerim. Hæc tenus Eminent.

142. Nunquid hic saltem audiendus? Non puto; nam ad Antecedens, sufficienter arbitror responsum fuisse Concluf. præcedenti; neque Vasquez negat, posse oriri ex promissione solam obligationem fidelitatis, sed in terminis affirmat, ut patet ex verbis ejus supra relatis.

Quantum ad Consequentiam Lugonis, hæc negatur; est etiam, per meram internam voluntatem posset aliquis jus suum abdicare, & transferre illud in aliud, quod tamen negat ipse supra n. 39. Ratio negatæ Consequentia est; quia non queritur hic simpliciter, an possit aliquando esse obligatio iustitiæ, sine obligatione fidelitatis; sed an possit esse ex promissione; jam autem promissio est essentialiter, aut quasi, locutio per verba propriè dicta, aut æquivalentia, quæ locutione positâ, necessariò resultat obligatio fidelitatis; ergo fieri nequit, ut ex promissione oriatur obligatio iustitiæ & non fidelitatis; est aliunde posset provenire obligatio iustitiæ, sine obligatione fidelitatis, quod est impertinens ad propositum. Hæc igitur communis probatio Concluf. videtur satis efficax.

143. Interim adjungo aliam rationem ex Lugone supra n. 31. Secundum hunc Auctorem, jus iustitiæ commutativæ dicit specialem quamdam connexionem, quam dominus habet cum re sua, ratione productionis vel apprehensionis, vel alterius similis tituli, propter quam connexionem debet in usu rei illius præferri omnibus aliis. Quod jus, & quam prælationem transfert in donatarium, qui rem suam ei donat. Cum ergo dominium hoc sit humanum, & in ordine ad alios homines, quibus dominus debet præferri in usu rei suæ, necesse est, quòd connexio illa, in qua fundatur, sit sensibilis & externa: non enim sufficit, quòd ego velim fieri dominus rerum omnium, quæ nullius in bonis de facto sunt, ut statim dominium earum acquiram, nisi actum externum sufficientem circa eas exerceam, nimirum eas apprehendendo, occupando, possidendo &c. Similiter ergo non sufficit, quòd dominus interiùs velit

transferre in me jus suum, vel obligare se; quia cum ille actus non sit sensibilis, non potest ponere connexionem sensibilem humanam, quæ fundetur in me prælatio humana adversus cæteros, sed requiritur aliquid signum externum, in quo fundetur jus illud humanum & morale. Hæc ille.

Si inferas; ergo saltem sufficit ad obligationem iustitiæ; quòd aliquis profiteatur postea exterius, se habuisse talem voluntatem internam se obligandi; jam enim ponitur signum externum & sensibile, in quo fundetur connexio sensibilis & humana, & per consequens jus prælationis sufficientis inter homines.

Respondeo ex Lugone supra n. 32. illa professio vel est practica, vel solum speculativa. Si practica, id est, si cum intentione se obligandi, casu quo non foret obligatio, indubiè sufficit ad inducendam obligationem, si cætera adsint. Sin autem speculativa tantum, id est, si non fiat animo se obligandi, sed dumtaxat narrandi & affirmandi, quod ipse interiùs fecerat, minimè sufficit illa professio ad obligationem ponendam; quia cum per solam voluntatem internam non sit adhuc posita obligatio, deberet poni per illam professionem; hoc autem fieri non potest, nisi adsit voluntas se obligandi, quia translatio domini vel juris debet esse voluntaria & libera. Patet à simili in contractu Matrimonii; nam qui solum interiùs consensit, non fecit Matrimonium, & licet postea sine animo se de novo obligandi narret consensum internum, quem præbuerat, non idè censetur nunc contrahere Matrimonium. Hæc ille.

Quæ intelligenda puto, nisi sic manifestans suam priorem voluntatem, aliquid mihi donandi, in ea perseveraret; cur enim tunc alter non posset rem illam accipere tamquam nullius? Sententia affirmans patebit ex sequenti objectione, quæ talis est.

Quando ex præsumpta voluntate, seu non repugnantia domini, accipio mihi rem alienam, verè acquirò ejus dominium, licet dominus nullo signo externo expresserit voluntatem illam suam; ergo potest fundari in me jus iustitiæ novum, & connexio sufficiens ad prælationem, absque ullo signo externo illius, à quo transfertur in me jus illud.

Ad hanc objectionem supra responsum fuit ex Dicastillone; illam præsumptam voluntatem, ne sit temeraria, debere dignosci ex aliquo signo externo, v. g. amicitia, familiaritate, taciturnitate, aut simili.

Secundò responderi posset cum Lugone supra n. 33. in eo casu, tamen non daretur signum externum ex parte domini, tamen dari signum externum ex parte accipientis, fundans connexionem externam, nempe ac-

144. An sufficiat ad obligationem iustitiæ, quod aliquis postea dicat se habuisse internam voluntatem.

145. Objectio.

Prima solutio ex Dicastillone.

Secunda ex Lugone.

ceptionem & usurpationem illam externam, quâ accipit rem alienam animo faciendi suam, (eu continuationem possessionis, quâ possidet rem illam ut suam, quod sufficit; quia in eo casu non tam acquiritur jus ex translatione positiva, facta à domino, quàm ex occupatione accipientis animo possidendi. Solum enim requiritur ex parte domini, quòd auferat impedimentum per non repugnantiam, quâ non repugnantia posita, ego possum occupare rem illam, sicut si esset in nullius bonis: quare sicut sufficit meum signum externum solum, ad acquirendum dominium bonorum, quæ in nullius bonis sunt; sic quando dominus auferit impedimentum in ordine ad me, jam ego invenio rem illam in ordine ad me, sine ullo impedimento, perinde, ac si in nullius bonis esset, atque idèd per solum meum actum externum possum illam occupare. Quando verò acquiri ex positiva translatione facta à domino, requiritur signum externum voluntatis ipsius, sine quo non datur connexio externa, sufficiens ad fundandum dominium humanum externum.

146.
An donatio
merè interna
obliget
ad manifestandam
donationem, ex
Molina.

Alia plura obijciuntur à Molina de Just. tract. 2. disp. 266. ubi n. 8. disputat, utrum seclusa dispositione juris civilis, stando què solum intra limites juris naturalis, donatio merè interna, quâ quis diceret secum: *Dono talem rem meam Petro*, aut, *Promitto Petro, me daturum illi hanc rem*, obliget in foro conscientie sic donantem, aut promittentem, ad manifestandam donationem aut promissionem, eo modo factam, atque ad tradendum illi eam rem, si eam velit accipere, donationem què aut promissionem acceptare; ita quòd Petrus vi talis donationis, aut promissionis internæ sibi factæ, comparet jus ad illam rem, haud dissimile ei, quod hæres sive ex testamento, sive ab intestato comparat ad bona defuncti, eò ipso quòd ille è vita discedit. Quàmvis enim hæredi integrum maneat adire, hoc est, acceptare vel repudiare eam hæreditatem, interim tamen dum illam non repudiat, jus comparavit ad illam, est què illi manifestanda atque offerenda, ut videat, an adire, an potius repudiare eam velit. Porro partem affirmativam

147.
Pars affirmans
probat
ur primò.
§. 42. In-
stit. de Re-
rum divis.

Probat 1. quoniam voces & scripta sunt signa conceptuum, neque vim habent obligandi, nisi ex interiori actu, quem expriment, atque ex voluntatis intentione se obligandi, arg. §. *Per traditionem*, 42. Instit. de rerum divis. ubi sic legitur: *Nil tam conveniens est naturali æquitati, quam voluntatem domini, volentis rem suam in alium transferre, ratam haberi.*

148.
Responsio.

Respondeo; planè id conveniens est naturali æquitati, suppositâ tamen sufficienti manifestatione externâ illius voluntatis. Undè subditur. *Et idèd cujuscumque generis sit*

corporalis res, traditi potest, & à Domino tradita alienatur. Ergo non per solam voluntatem internam, sed per ipsam, tamquam causam principalem, & simul per traditionem, aut aliud signum externum, tamquam causam minus principalem, aut certè conditionem sine qua non. Et verò quomodo potest haberi voluntas domini rata, nisi aliquo signo externo manifestetur? Quòd autem dominus debeat eam manifestare, & non possit prohibito eam revocare, ubinam dicitur in jure civili, vel Canonico, conveniens naturali æquitati? Itaque, ut supra adhuc diximus, nec sola voluntas potest obligare irrevocabiliter, nec solæ voces aut aliud signum externum (quàmvis & hoc Aliqui doceant, ut videbimus Concluf. sequenti) sed voluntas expressa signo externo; ita ut voluntas sit radix & causa principalis, signum autem externum causa minus principalis, aut certè conditio sine qua non.

Probat 2. suam sententiam Molina; quia acceptatio, stando in solo jure naturali, necessaria non est, ut promissio sit valida & irrevocabilis. Sed hoc ab Aliis negatur, ut supra vidimus. Atque ut verum esset, responderet Lugo supra n. 34. non propter eam requiri signum externum, sed propter aliam rationem, quam supra ex ipso allegavimus.

Probat 3. si heri actu merè interno aliquid alicui promissum aut donatum, & hodie nullâ de novo factâ promissione aut donatione, neque item præteritâ confirmatâ, illi verbis significes: *Heri tibi hoc promisi, aut, donavi, vide nunc id velis, ratamque promissionem aut donationem habeas?* Certè illo acceptante manes obligatus; ergo interior promissio ex natura sua, stando in solo jure naturali, te obligabat. Hæc ille. Responsio patet ex antè dictis.

Quarta probatio est; possessio solâ voluntate non possidendi amittitur, ut patet l. 1. §. *Si vir. ff. de Acquir. vel amit. poss. ibi: Cum maritus ubi noluit possidere, protinus amisit possessionem.* Et leg. 3. §. 6. *In amittenda quoque possessione, affectio ejus, qui possidet, intuentia est. Itaque si in fundo sis, & tamen nolis eum possidere, protinus amittes possessionem. Igitur amitti & animo solo potest, quamvis acquiri non potest.* Item leg. *Si quis. 17. eodem, §. ult. Differentia inter dominium & possessionem hæc est, quòd dominium nihilominus ejus manet qui dominus esse non vult: possessio autem recedit, ut quisque constituit nolle possidere.*

Quin & dominium solâ voluntate illud deferendi amittitur, quando possessio simul relinquitur, licet non quando possessio retinetur, ut habetur leg. ult. citatâ, junctâ Gloss. ibi, verb. *Non vult.* Eaque de causa statim, ac aliquid pro derelicto à proprio domino animo interno habetur, amittitur illius dominium, & fit primò occupantis.

Im.

149.
Secunda
probatio.

Tertia.

Probat 4.

L. x. 3. &
x7. ff. de
Acquir.

150.
Qualiter
dominium
alicujus rei
amittitur.

Immo verò sine actu interno deferendi, dominium amittitur, per animum quasi habituale illud deferendi: quia videlicet in ea est affectio, ut, si interrogaretur, responderet, se liberam relinquere eam rem occupanti: quâ ratione ligna parvi pretii, quæ inundantia flumina secum longissimo tractu deferunt, ita ut præsumendum sit, dominos ea non quæsituros, etiamsi scirent apud quos essent, dicimus haberi pro derelictis, & fieri primò occupantis: & anchoras à propriis dominis derelictas in portibus, quia recedunt nolentes sumptus facere, aut industriam apponere in eis extrahendis aut quærendis, dicimus haberi pro derelictis, & fieri primò occupantis, easque extrahentis; ergo pari ratione donatio aut promissio merè interna, erit satis, stando in solo jure naturali, ut donatarius comparet jus, à nobis supra explicatum, ad rem sibi ita donatam aut promissam. Ita Molina.

151.
Nec dominium nec possessio potest solo animo amitti, ex Suarrio & Lugo, l. 8. ff. de Acquir.

Sed parùm proficit & hæc probatio. Nam in primis Suarez lib. 8. de L.L. cap. 33. n. 22. putat nec dominium, nec possessionem posse solo animo amitti, quem sequitur Lugo supra n. 59. Quod videtur colligi ex leg. *Quemadmodum*, 8. ff. de Acquir. vel amit. poss. sequentis tenoris: *Quemadmodum nulla possessio acquiri nisi animo & corpore potest: ita nulla amittitur, nisi in qua utrumque in contrarium actum est.* Si non amittitur possessio, multò minus dominium, ut patet ex leg. *Si quis*. supra allegata.

Quòd autem possessio legitima solo animo non amittatur, probat Lugo supra ex ratione; quia cum ejusmodi possessio in facto consistat, nempe in occupatione seu tentione rei possessæ, cum jure eam retinendi, non potest occupatio seu tentio illa, sine actu contrario externo amitti: jus autem ad illam occupationem amitti non potest, nisi in alium transferatur, acceptantem jus illud: ergo non potest solo animo amitti possessio legitima semel acquisita. Hæc ille, secundum sua principia, quæ, ut supra vidimus, requirunt necessario actum externum, ut dominium aut aliud jus ab uno transferatur in alium, quia non perditur neque acquiritur illa particularis connexio, in qua fundatur dominium vel possessio, per solam voluntatem.

152.
Resp. ad leg. in oppositum.

Quid ergo ad leges, in oppositum allegatas à Molina supra? Respondeo cum Lugone supra n. 60. non excludere omnem actum externum, sed solam actionem ipsius possessoris, quâ possessionem in alium transferat, qualis actio requiritur ad transferendum dominium, & per consequens ad amittendum. Quippe sufficit ad perdendam possessionem, quòd alius justè vel injustè occupet rem tuam, & tu eum non prohibeas, seu nolis amplius possidere; per hoc enim censuris ab illo

alio expulsus, & per possessionem contrariam censetur destructa tua possessio, cum non possint duo simul in solidum possidere, ut dicitur leg. 3. ff. de Acquir. & amit. poss. §. 5. L. 3. ff. de Acquir. Ex contrario plures eandem rem in solidum possidere non possunt.

Ac proinde tametsi alius intret ad eundem fundum tuum possidendum, si tamen adhuc possidere velis, & ille non te expellat, perseverat tua possessio, ut decernitur ead. leg. §. 7. *Sed etsi animo solo possideas, licet alius in fundo sit, adhuc tamen possides.* Ubi Gloss. verb. *Tamen possides.* inquit: *Civilitèr, & ille naturaliter, donec rediens non admittaris, vel repelli suspiceris.*

Colligitur ex §. sequenti, qui sic sonat: *Si quis nuntiet domum à latronibus occupatam, & dominus timore conterritus, noluerit accedere; amissæ eum possessionem placet.* Non tamen propterea amittit dominium. Ergo adhuc manet differentia inter dominium & possessionem, de qua lex 17. eod. tametsi ad amissionem possessionis requiratur actio aliqua externa.

Unde etiam in eadem lege verbis supra allegatis subjungitur: *Si quis igitur eâ mente possessionem tradidit, ut postea ei restitueretur, desinit possidere.* Porro illa traditio non potest fieri sine actu aliquo externo. Quod etiam notat Suarez supra dicens: necessarium semper esse, ut quis cedat possessionem alteri, ut in leg. 1. §. *Si vir.* eod. *Si vir uxori cedat possessione donationis causâ: plerique putant possidere eam; quoniam res facti infirmari jure civili non potest. Et quid attinet dicere, non possidere mulierem, cum maritus ubi noluit (scilicet cedendo) possidere, protinus amiserit possessionem?* Cessio autem saltem requirit, inquit Suarez, manifestationem illius animi & acceptationem; non ergo hoc excluditur in aliis legibus, sed significatur non esse necessarium corpore recedere à re possessa, si sit immobilis. Hæc ille.

154.
Differentia inter amissionem possessionis & dominii.

Rectè ergo dixit Paulus lib. 65. ad Edictum (& refertur l. 8. eod.) *Quemadmodum nulla possessio acquiri nisi animo & corpore potest, ita nulla amittitur, nisi in qua utrumque in contrarium actum est.* Non dixit, inquit Lugo supra, utrumque fieri debere à priori possessore, sed utrumque in contrarium agi debere, nempe voluntatem contrariam ab ipso, & actum corporalem contrarium ab ipso, vel saltem à secundo possessore; quia per hunc etiam actum contrarium, qui voluntarius est primo possessori, destrui potest sufficienter ejus possessio. Quod in amissione dominii non ita contingit: nam secundus possessor, licet possit possidere absque ullo jure in eum translato, eò quòd possessio est quid facti, non potest tamen acquirere jus novum, nisi hoc jus in ipsum transferatur, ad quod requi-

requiritur, quoddam res ei à domino positive tradatur. Hæc ille.

Quæ intelligenda sunt, secundum eundem Auctorem, de translatione domini utilis in foro externo, ad quam juxta leges requiritur traditio realis à domino facta, ut constat ex leg. *Traditionibus*, C. de Pactis. ubi dicitur: *Traditionibus & usucapionibus dominia rerum, non nudis pactis transferuntur.* Hinc præsumpta voluntas domini, quæ in foro interno potest sufficere ad transferendum dominium, in foro externo nihil confert ad dominium comprobandum: idè non mirum, quoddam leges differentiam inveniunt quoad hoc inter dominium, & possessionem.

L. 20. C. de Pactis.

155. Minus requiritur ad destruendum dominium, quam ad transferendum.

Lugo. Sanchez.

156. Quinta probatio Molina.

Eccle. 5.

Respons.

1. Reg. 16.

157.

Cæterum quia hæc sententia Suarii & Lugonis incerta est, & opposita communior, hinc ad quartam probationem Molinae, Respondetur 2. negando Consequentiam; quia ad destruendum dominium minus requiritur, quam ad transferendum: sufficit enim quoddam deficiat voluntas possidendi, sine qua non acquiritur, nec conservatur connexio specialis: ad transferendum autem requiritur connexio sensibilis ipsius, qui acquirit, cum re acquisita, quæ non ponitur per solam voluntatem internam. Ita Lugo, juxta sua principia. Sanchez autem de Matr. l. 1. disp. 3. n. 6. Quamvis, inquit, internus actus sufficiat ad aliquid in seipso amittendum, non tamen sufficit ad jus in alterum transferendum per contractum, cum more humano obligatio in contractibus oriatur.

Quinto arguit Molina; quamvis in promissione interna, quidquid Aliqui dicant, mendacium non reperitur: ed quoddam mendacium in eo sit positum, quoddam aliud significatur exterius, quam quod mente habetur, nihilominus comparatione illius, infidelitas datur, facto non implendo, quod promissum est, ut patet in voto, juxta illud Eccle. 5. *Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis & stulta promissio.*

Respondetur; nullatenus valet hoc argumentum à voto ad promissionem homini factam; quia ut dicitur 1. Reg. 16. v. 7. *Homines vident ea, quæ parent: Deus autem intuetur cor.* Quid ergo mirum, si detur infidelitas comparatione voti seu promissionis factæ Deo; secus comparatione promissionis internæ, quæ facta est homini? Nam votum intuetur Deus, illudque acceptat, per consequens decipitur Deus (ut sic loquar) quando ei non redditur res promissa; at verò promissionem internam homo non videt, illamque non acceptat, ac proinde non decipitur, tametsi non reddatur res promissa; non potest autem esse infidelitas, ubi non est deceptio.

Postrema probatio Molinae desumitur ex promissione interna, juramento, etiam merè

interno, confirmata, quæ obligat non solum comparatione Dei, ne adductus sit in testem fallæ infidelisve promissionis; sed etiam comparatione hominis, cui talis promissio est facta.

Respondetur cum Sanchez supra n. 6. quem sequitur Lugo supra n. 34. Si juramentum illud fiat Deo, obligabit, quia habet rationem voti; secus si fiat homini more promissionis humanæ. Vidè quæ de hac re supra diximus.

Restat una objectio apud Sanchez supra n. 4. Majus est vinculum promissionis internæ, quam solius propositi; ergo aliquam obligationem illa addit, alias nihil inter ea distaret.

Respondet Sanchez n. 6. quoad hoc est majus vinculum; quia promissio interna est obligationis radix, & ita licet nondum intimata sit, majorem vim habet quam propositum, eam tamen minimè exercere valet, donec intimetur: ut catena ferrea majorem ligandi vim habet, quam tenuis filus; at hanc vim non exercebit, nisi applicetur. Placet hæc responsio; nec video quid aliud objici possit contra nostram Conclusionem; quapropter in ea persisto, & iterum dico, promissionem merè internam futuri Matrimonii, ad nihil omnino obligare.

Cæterum, quibus verbis sponsalia contrahi possint, hic non disputo; quia multa sunt, quæ commodè discerni nequeunt ab iis verbis, quibus Matrimonium contrahitur, hinc simul de illis disputabimus infra, ubi de signo externo requisito ad contractum Matrimonii. Hoc certum sit, non sufficere quodcumque signum, ut promissio censetur manifestata, ita ut obliget; sed tale debet esse, ut per illud promissio in ratione promissionis manifestetur, id est, debet esse signum practicum, ut supra insinuavimus, & non tantum speculativum; sive tale signum sit verbum, sive aliquid illi æquivalens: quippe si ad Matrimonium ipsum non requirantur verba propriè dicta, sed sufficiunt signa æquivalentia, ut suo loco videbimus, quanto magis ad sponsalia, aut promissionem futuri Matrimonii, satis erunt ejusmodi signa? Saltem non est ulla ratio disparitatis. Quænam autem illa signa sint, multum dependet à more gentis illius, apud quam sponsalia contrahuntur, ut latius ubi de signis consensus Matrimonialis.

Impræsentiarum pergo ad aliam difficultatem; communem omni promissioni, & quæro; an sponsalia facta obligent? Responsio erit.

CON-